

## **Reactie Programmabegroting 2016**

### **Inleiding**

In dit stuk wordt gereageerd op specifieke zaken in de programmabegroting 2016. Bij elke reactie staat aangegeven waarop deze betrekking heeft en op welke pagina van de begroting dit is terug te vinden.

Ook wordt een conclusie gegeven over de begroting als informatiebron aan de raad om te komen tot een mening over het te voeren beleid en haar aspecten.

Genoemde geldbedragen zijn, evenals in de begroting, vermeld in duizendtallen en zonder het teken €.

### **Conclusie**

Hoewel zichtbaar is en ook vermeld staat dat er gewerkt is aan verduidelijking en betere leesbaarheid van de begroting is het totaalbeeld dat er teveel losse en open einden zijn. Er is gesproken om tot een sluitende begroting te komen. Echter bij verder sprokkelen, zelfs slechts al uit deze begroting, kan ook tot een begroting met een fors tekort worden gekomen. Het stempel “broos” op deze begroting is zeer mild uitgedrukt.

Op een aantal plaatsen in de begroting blijkt dat er dringend behoefte is aan een definitief zicht op de bestuurlijke toekomst. Toch zijn er nu al enkele keuzes gemaakt die bij een eventueel besluit om uiteindelijk niet als zelfstandige gemeente door te gaan tot extra problemen kunnen leiden. Voorbeelden zijn de voorgenomen heffing van precariobelasting en de vestiging van een milieustraat op Breekland.

Door ontbrekende, cryptische en soms zelfs onjuiste toelichting zal het voor de raadsleden moeilijk zijn om tot een gefundeerd algemeen oordeel en goedkeuring te komen. Bijvoorbeeld m.b.t. de belastingdruk voor de burgers: doorbelasting precario via nutsbedrijven hoort daar ook bij. Verder wordt het BTW effect verzwegen. En m.b.t. de weerstand ratio: de gegeven ratio waardoor de gemeente nu het beste jongetje zou zijn van de klas is onjuist. De vraag of deze begroting voor de raadsleden voldoende duidelijke informatie verstrekt voor een gefundeerd oordeel zou zelfs negatief kunnen worden beantwoord.

Wellicht is de begroting opgesteld volgend de regels (BBV). Soms ontstaat echter de indruk te maken te hebben met kladstukken van de samensteller in plaats van met een goed leesbare begroting. Bij sommige van de verder weergegeven reacties zijn hierover specifieke opmerking geplaatst.

### **Reacties**

#### **Pag. 6 Inspanning door de organisatie**

Op deze pagina en ook op een enkele andere plaats in de begroting wordt de organisatie gecompimenteerd met de verrichte inspanningen om de begroting sluitend te krijgen, te bezuinigen dus. Omdat het te brengen offer uiteindelijk bij de burgers wordt neergelegd is het vreemd dat het college dit soort passages in de begroting opneemt.

Een eventueel aanhalen van de broekriem binnen de organisatie zelf komt niet of nauwelijks sprake. Het op meer efficiënte wijze gaan voeren van de organisatie komt niet uit de verf, evenmin als een eventuele reorganisatie van de bedrijfsvoering. Wel worden genoemd het niet uitvoeren van taken (bestemmingsplannen), het inhuren van externen (voor grotere bouwprojecten) en meer menskracht bij de griffie.

Het heeft bijna drie ton gekost om ruim zeven ton aan bezuinigingen bij elkaar te sprokkelen. Het is nog zeer de vraag of beoogde resultaat van 1.101 negatief zal worden gehaald. Er is in ieder geval een greep uit de reserves nodig om uiteindelijk op 91 positief uit te komen. Het stempel “broos” op deze begroting is zeer mild.

#### Pag. 9 Opsomming bezuinigingen

Een bedrag ad ca 230.000 zal worden bezuinigd doordat het apparaat een aantal zaken niet meer of in andere gevallen minder gaat doen. Bijvoorbeeld het bestuur op een aantal zaken minder ondersteunen (37.000) en geen bestemmingsplannen etc. meer maken. Dit moet inhouden dat het aantal fte's zal verminderen. Of betekent dit dat er minder externen voor die zaken worden ingehuurd en dat de ambtenaren, tot wier taak deze werkzaamheden geacht worden te behoren, desondanks worden aangehouden?

#### Pag. 18. Apparaatskosten

De apparaatskosten (personeel, huisvesting, etc.) bedragen 13,3 mln. Dat is 20% van het totaal van alle lasten, waaronder ook begrepen de zgn. “overdrachten”, ad in totaal 60,3 mln. In de voorgestelde bezuinigingen bedragen de bezuinigingen op de eigen apparaatskosten zeker geen 20%. Vrijwel alles is doorgeschoven naar verschraling voor de burgers.

#### Pag. 22. Vergelijking lastendruk

In Langedijk is de lastendruk vergroot van ca. 590 in 2010 tot 770 in 2016. Een verhoging van 30%.

In de vergeleken gemeenten is de druk vergroot van ca. 650 in 2010 tot 720 in 2016. Een verhoging van 11%.

Langedijk is, na de goedkoopste te zijn geweest, nu intussen de duurste geworden. En toch staat Langedijk er financieel slecht voor. Dit zegt veel over de kwaliteit van ons bestuur.

#### Pag. 28 Uitbreiding Griffie

De bezetting van de Griffie wordt uitgebreid met een halve fte. Gesteld wordt dat de bezetting “relatief” klein is. Kennelijk is niet eerst gekeken naar efficiency, maar meteen gezocht naar uitbreiding. Het grote aantal partijen waaruit de raad bestaat, waaronder zelfs drie lokale partijen, zal ook debet zijn aan de hoeveelheid werkzaamheden van de griffie. Het is triest dat de raad, en dat onder de huidige omstandigheden, wellicht de schuld is van deze personeelsuitbreiding. Ook is het triest dat kennelijk niet gezocht is naar verbetering van de efficiency.

#### Pag. 28 Onderzoek bestuurlijke toekomst

Niet duidelijk is waarom dat dit onderzoek nu nog twee jaar!! moet duren. Waar zoekt de gemeente dan nog naar?

#### Pag. 29 Belangrijkste verschillen Lasten 2015/2016

De negatieve verschillen zijn voornamelijk gerelateerd aan de kosten van het eigen gemeentelijke apparaat en aan de eigen kapitaalgoederen. Bedoelde kostenverhogingen hebben een interne oorzaak en zijn te wijten aan de gemeente zelf.

Het frictiebudget bestaat uit nog niet geconcretiseerde bezuinigingen: als er ruimte wordt gevonden, dan zal deze worden gebruikt voor het frictiebudget. Als de ruimte niet wordt gevonden, dan is het tekort ruim 3 ton groter en is er geen sprake van een bezuiniging van 7 ton. Eigenlijk is dit een post die niet bestaat. Het is slechts een wens.

### Pag. 31 Bijdrage Veiligheidsregio

Deze is gekoppeld aan de belastingdruk. Als gevolg van het feit dat de gemeente de lastendruk voor haar inwoners flink opschroeft gaat de bijdrage aan de Veiligheidsregio ook weer omhoog. Dit lijkt op het begin van een opwaartse spiraal. Is dit soms ook een van de redenen om de belastingdruk nu te willen opvoeren via de precario?

Waarom is de bijdrage niet gerelateerd aan het brandrisico: het aantal woningen per type en het aantal bedrijven per risico-omvang? Sommige typen bedrijven hebben een groot brandrisico en vragen bij een calamiteit om een zeer grote inzet van brandweer etc. Verder hebben Heerhugowaard en Alkmaar ook relatief gezien een groter bedrijventerrein dan Langedijk. Is Langedijk er toch weer ingestonken?

### Pag. 33 Economie

Het gaat in dit hoofdstuk niet over economie maar over recreatie en toerisme. De gemeente heeft nog een enorm stuk leegstaand industrieterrein Breekland. Waarom wordt hier geen visie gegeven op het verder ontwikkelen van dit terrein?

### Pag. 38 Onderwijs

Wat is bij het muziekonderwijs in 2015 incidenteel overgeheveld? En naar wat is er overgeheveld? Overhevelen, ofwel verschuiven levert geen voordeel op, doorschuiven naar een volgend jaar levert voor het huidige jaar wel een voordeel op. Al is het uiteindelijk toch uitstel van executie.

### Pag. 41 Ruimtelijke ordening

Er is sprake van een administratief voordeel ad 1.780 in de grondexploitatie met als toelichting: *“De verschillen in de baten en lasten van de grondexploitaties worden administratief verrekend met de voorraad grond op de balans”*. Verschillen tussen wat en wat? Wat is het echte voordeel voor de gemeente van *“Administratief verrekend”*? Worden raadsleden geacht dit soort cryptische toelichtingen te begrijpen? Het gaat hier wel om een bedrag van bijna 2 mln.

### Pag. 45 en 46 Sociaal domein meerjarenperspectief

Blijkens de Lasten en baten per programma (pag. 59) worden ten opzichte van 2015 de grootste kostenreducties geraamd bij Sociaal domein en bij Openbare ruimte. Bij Openbare ruimte geeft de toelichting daar een verklaring voor, bij Sociaal domein is dat niet het geval. Uit het meerjarenperspectief Sociaal domein blijkt dat de reducties voornamelijk plaatsvinden bij uitgaven ten behoeve van ‘Jeugd’, maar nog meer bij ‘Wmo Maatwerkvoorzieningen immaterieel’. Gezien de maatschappelijke belangstelling en discussie over dit onderwerp, vooral bij de ouderenverzorging, had een duidelijke toelichting over de voorgenomen handelwijze van de gemeente hier op zijn plaats geweest.

### Pag. 47 Sociaal domein

Onder Belangrijkste verschillen 2015-2016 een voordeel van 291 *“Verwerkte posten bezuinigingsdiscussie”*. Heeft het praten over een bezuiniging van 7 ton in 2015 bijna 3 ton gekost? En dan is het voor 2016 nog maar de vraag of die bezuinigingen reëel zijn en zullen worden gehaald. Of wordt hier misschien iets anders bedoeld maar niet gezegd?

### Pag. 50 Openbare ruimte

Hier staat een bate voor Compensabele BTW riolering ad 340. Uit de cryptische omschrijving blijkt dat de BTW wordt meegerekend in de bepaling van het tarief, maar dat deze BTW uiteindelijk niet wordt betaald, maar terugontvangen uit een compensatiefonds. Deze *“winst”* is

in het verleden deels niet getoond, maar weggewerkt door dit als extra afschrijving te verwerken. Waarom niet eerlijk getoond dat de rioolbelasting meer dan kostendekkend was? Volgens pagina 51 "GRP 2016-2020" gaat de rioolbelasting nog meer winst opleveren, maar dat wordt weer teniet gedaan volgens "GRP 2016-2020 Herberekening kapitaallasten". Betekent dit dat de verhoging van de rioolbelasting wordt aangewend voor investeringen tegen dezelfde bedragen als de extra opbrengsten? Waarom niet duidelijk gezegd wat er gebeurt?

#### Algemene opmerking

De gegeven toelichtingen zijn een cryptisch mengsel van boekhoudkundig en ambtelijk jargon en geven de feitelijke zaken niet duidelijk weer. Eén van de vele voorbeelden:

Pagina 52, Kapitaallasten 1.740. Als toelichting op de lagere uitgaven in 2016 ten opzichte van 2015 wordt waarschijnlijk bedoeld maar niet gezegd: "In 2015 zijn de Bovenweg, de Voorburggracht en de Bomenbuurt heringericht en is er geïnvesteerd in doorvaarbarkheidsprojecten. De kosten hiervan worden niet in meerdere jaren afgeschreven maar zijn in één jaar (2015) geheel als kapitaallast verantwoord. Voor 2016 zijn dergelijke investeringen niet gepland".

De raad heeft recht op een duidelijke begroting met heldere toelichtingen. Hieraan dient nadere aandacht te worden besteed.

Ook bijvoorbeeld is de toelichting op een bedrag ad 378 betreffende riolering niet duidelijk. Hetzelfde bedrag wordt met vrijwel identieke omschrijving eerst als nadeel en even verder als nadeel aangemerkt.

Verder (pag. 52): Wat betekent onder Baten bij Inzameling huishoudelijk afval de zin: "*De voor 2015 berekende stijging van het tarief wordt teniet gedaan door een onttrekking aan de betreffende voorziening?*"

#### Pag. 54 Aanpassing rente kapitaalgoederen

Hieruit blijkt dat door het toepassen van een te hoge rekenrente in het verleden het financieeringsresultaat te positief werd weergegeven. Daar kwam bij dat hierdoor de historische uitgaven voor grondexploitatie te hoog werden voorgesteld. Kennelijk wordt nu gestopt met deze vertekening van zaken. De vraag blijft of bij het niet (kunnen) verkopen van grond het terecht is dat de getoonde waarde van deze grond steeds maar blijft stijgen door het toerekenen van rente. Renteverliezen op niet verkochte grond worden nu pas genomen als er ooit wordt verkocht. Het lijkt niet verstandig om deze rente-berg steeds vooruit te blijven schuiven.

#### Pag. 55 Belangrijkste verschillen 2015-2016 (Algemene dekkingsmiddelen)

De tellingen in de begroting zijn niet door ons gecontroleerd. De vetgedrukte tellingen in dit overzicht zijn reeds bij eerste oogopslag niet te plaatsen.

Of het invoeren van een precariobelasting haalbaar zal zijn valt nog te bezien. Wel wordt er kennelijk alvast 1.091 uitgegeven om deze belasting in te voeren. De vraag is of, als deze kosten worden gemaakt, het dan al zeker is dat de precariobaten gerealiseerd zullen gaan worden. Hier dreigt een risico van weggegooid geld.

Als de nutsbedrijven deze precario direct doorbelast in haar tarieven is er sprake van een lastenverhoging veroorzaakt door de gemeente, die niet zichtbaar wordt gemaakt in het overzicht van de gemeentelijke lasten. Er mag vanuit worden gegaan dat de nutsbedrijven de precario doorberekenen. Voor de burgers komt daar dan nog een extra last bij: deze betalen via de nutsbedrijven 21% BTW aan de rijksoverheid over het bedrag dat de gemeente van deze bedrijven aan precariobelasting vangt. Als de gemeente haar eigen belastingen met een dergelijk

bedrag verhoogt, dan worden de burgers die BTW-last bespaard. Dit komt in de begroting niet naar voren.

Bij de toelichting op een bedrag ad 535 positief, genoemd onder hoofd Baten, subhoofd 'Algemene uitkering' wordt wel een erg groot beroep op de raadsleden gedaan. Aan het begin van de begroting is deze handelwijze al wel aangekondigd, maar had niet met een enkel woord gezegd kunnen worden wat hier exact speelt?

#### Pag. 58 Belangrijkste verschillen 2015-2016 (Mutaties reserves)

Niet duidelijk is waarom het schuiven met reserves betreffende de verliesvoorziening Westerdel en Vroonermeer Noord, kennelijk in voorgaande jaren, geresulteerd heeft in een nadeel (last) van per saldo 519. Met exact dezelfde omschrijving is 9.001 als nadeel en 8.482 als voordeel genoemd. Per saldo dus 519 nadeel.

Een lagere dekking reserve resulteert in het ene jaar in een nadeel (last) en in het andere jaar in een voordeel (bate). Waarschijnlijk komt dit doordat de genoemde posten verschillende jaren betreffen (2015 of 2016). Om het goed te kunnen laten begrijpen was het beter geweest om dat bij de desbetreffende posten duidelijk te vermelden.

#### Pag. 60 Lasten en baten per programma

Bij de mutaties reserves blijkt dat ook in de volgende jaren er steeds reserves moeten worden aangesproken om tot een sluitende begroting te komen. Hoelang kan deze handelwijze nog worden voortgezet? Hoe deze reserves worden gevormd vermeldt de begroting niet. Meer en duidelijker informatie over de reserves, ook in de jaarrekening, is op zijn plaats.

#### Pag. 69 e.v. Weerstandvermogen en risicobeheersing

Het is uiteraard goed dat de gemeente tracht haar risico's te beperken en te beheersen, maar om hierbij zo'n uitgebreide technische uitleg in de Programmabegroting te geven gaat wel erg ver. Dit staat in schril contrast met de beperkte, of soms zelfs ontbrekende toelichting bij een aantal concrete onderwerpen eerder in de begroting.

De berekening van de ratio weerstandvermogen zelf roept grote vraagtekens op. Bij een daling van het weerstandvermogen van 8.621 voor 2015 naar 5.729 voor 2016, ofwel van 316 naar 209 per inwoner zou deze ratio zeer fors gestegen zijn tot meer dan uitstekend.

De oorzaak van deze tegendraadse voorstelling van zaken is gelegen in de zeer grote daling van de benodigde weerstandscapaciteit van 6.017 voor 2015 naar 1.402 voor 2016.

De statistische benadering van deze veel lagere benodigde weerstandscapaciteit laat vragen zien die onbeantwoord zijn gebleven:

- Hoe juist is het gehanteerde percentage van de kans dat een risico zich voordoet?
- Hoe juist zijn de ingeschatte financiële gevolgen van een risico?
- Van de risico's van de grondexploitatie wordt gesteld dat deze zouden zijn gedekt. Hoe juist is deze veronderstelling? In het recente verleden waren deze risico's de oorzaak van dramatische financiële ontwikkelingen. Bij Breekland is er inderdaad een lichtpuntje geweest, maar het land met de zonnepanelen is al weer weg. Bij Westerdel moet nog heel veel gebeuren.
- Het risico van negatieve jaarresultaten uit de normale exploitatie is niet meegenomen. Hoe zeker is de inning van precario? Hoe zeker zijn de lagere uitgaven in het sociale domein?
- De vluchtelingenproblematiek is pro memorie opgenomen. Onlangs heeft de voltallige raad een besluit genomen om bij te springen in deze problematiek.

De gemeente geeft zelf al aan dat bij een doorontwikkeling van deze werkwijze meer risico's in kaart zullen worden gebracht.

Het is onbegrijpelijk dat de ratio weerstandsvermogen, berekend op de wijze zoals in het verleden, niet ter vergelijking is meegenomen. De berekening volgens in deze begroting gehanteerde wijze is nog onvoldragen en dus nog nietszeggend.

#### Pag. 78 e.v. Financiële kengetallen

Doordat er (nog) geen vergelijkende kengetallen (kunnen) worden getoond en de absolute betekenis van deze getallen niet staat vermeld kan aan de getoonde kengetallen (nog) geen tot weinig betekenis worden toegekend. Een uitzondering geldt voor de netto schuldquote onder het hoofdstuk Beoordeling op pagina 80. Daar is wel nadere toelichting opgenomen. Daaruit blijkt dat het water tot aan de lippen staat.

#### Pag. 90 Bedrijfsvoering

In dit hoofdstuk staat onder meer dat er een gebrek is aan bepaalde specialismen en aan nieuwe instroom van expertise. Met het ontwikkelen van medewerkers, werkprocessen en arbeidsmobiliteit wordt getracht de dienstverlening op orde te houden. Toch heeft de gemeente nog geen concreet beeld voor ogen betreffende haar bestuurlijke toekomst. Uit pagina 28 blijkt dat de gemeente er nog twee jaar over gaat doen om dat concrete beeld te krijgen. Onder de genoemde omstandigheden is het de vraag is of het verantwoord is om er nog twee jaar over te doen om tot een eindvisie te komen.

De organisatie is mede door het op afstand zetten van taken met 50 fte gekrompen. Die op afstand gezette taken worden, op kosten van de gemeente, echter wel uitgevoerd. Toch vermeldt dit hoofdstuk dat de gemeente hierdoor kwetsbaar wordt in haar kwaliteit en capaciteit. Moet hieruit de conclusie worden getrokken dat de op afstand gezette taken niet goed en niet tijdig worden uitgevoerd? Of moet de conclusie luiden dat de resterende bezetting kwalitatief niet toereikend is? Ook hier rijst de vraag of er niet snel een definitieve visie moet komen over de bestuurlijke toekomst.

Overigens hoeft het krimpen van een organisatie op zich geen invloed te hebben op de kwaliteit van de dienstverlening. Eerst moet bekend zijn of de organisatie vóór aanvang van de krimp wel efficiënt werkte en of die toen niet te ruim in de jas zat.

#### Pag. 105 Verbonden partijen.

Vergelijkend met de programmabegroting 2015 is er voor 2016 voor het eerst sprake van een verbinding met Halte werk. De bijdrage van de gemeente voor 2016 is begroot op bijna € 1,1 mln wat kennelijk is opgenomen in de begroting onder Sociaal domein. In de toelichting bij het hoofdstuk Sociaal domein staat hierover niets vermeld.

#### Pag. 108 Grondbeleid

Gesteld wordt dat de gemeente in haar grondbeleid een minder actieve rol wil vervullen en verschuiven naar een faciliterend grondbeleid. Een definitieve visie hierover is nog niet afgerond. Er mag vanuit worden gegaan dat de gemeente bij haar definitieve keuze aan zal geven welke risico's zij dan nog wil lopen en welke niet meer. Niet duidelijk is of en welke invloed dit zal hebben op de resultaten over 2016. Uit de onderhavige programmabegroting blijkt dit (nog) niet.

Pag. 109 Ontwikkelingen 2015 (Grondbeleid)

Besloten is om op Breekland een milieustraat te vestigen. Afgevraagd kan worden of het verstandig is om dat te doen, terwijl er nog geen visie is op de bestuurlijke toekomst. De mogelijk toekomstige eventuele fusiepartner Heerhugowaard ligt geheel aan de andere kant van de gemeente Langedijk met nog een stuk industrieterrein er tussenin. Wellicht is het verstandiger om, zelfs zonder fusie, samen met Heerhugowaard een milieustraat op te zetten. Er wordt al op zoveel gebieden met Heerhugowaard samengewerkt. Kiezen voor Breekland met uitsluitend als doel om dat terrein vol te krijgen lijkt niet verstandig.

Pag. 110 Risico's (Grondbeleid)

Opgemerkt wordt om te komen tot een andere wijze van vaststellen van een reserve bouwgrond. Gesteld wordt dat dat wellicht kan leiden tot een andere omvang ervan. De invloed hiervan op het resultaat over 2016 is kennelijk (nog) niet in de begroting verwerkt.

Pag. 113 Rioolheffing

Ten onrechte wordt niet vermeld dat de kosten zijn verhoogd door de € 5 mln kosten van eerste aanleg van riolering in een paar in ontwikkeling zijnde gebieden erin te betrekken. De gevraagde bijdragen van de burgers worden ook hierdoor verhoogd.

Pag. 114 Bouwleges

De bouwleges zijn niet kostendekkend (95%) maar desondanks relatief hoog ten opzichte van gemeenten in de regio. Welke conclusie valt hieruit te trekken over de efficiency van onze gemeente ten opzichte van de vergeleken gemeenten?

Pag. 114 Precario

In de begroting zijn de erop betrekking hebbende bedragen al opgenomen, waardoor de begroting op papier sluitend is geworden. In feite is er dus sprake van een gelopen race zonder kenbaar te maken dat dit indirect tot een forse aanslag op de portemonnee van de burgers leidt en dat daar de BTW nog eens bovenop komt. Ook op pagina 115 komt dit in een vergelijking van de lokale lastendruk niet naar voren. Dit is onjuiste voorlichting.

Zuid-Scharwoude, 18 oktober 2015

Piet van der Stok